

Aby rozpocząć lekturę,
kliknij na taki przycisk ,
który da ci pełny dostęp do spisu treści książki.

Jeśli chcesz połączyć się z Portem Wydawniczym
LITERATURA.NET.PL
kliknij na logo poniżej.

JAN DANTYSZEK

(Dantiscus)

CARMINA

Tower Press 2000

Copyright by Tower Press, Gdańsk 2000

EPITAPHIA IOANNIS DANTISCI

1

Iam sexaginta coeunt et tres simul anni,
Hactenus a superis quod mihi vita datur,
Quam climactericum contingere sentio tempus;
Ultimus hoc multis terminus esse solet.
Intra quod si forte Deus migrare iubebit,
Qui fuerim, paucis ista notata dabunt,
Aula diu tenuit me regia, misit ad orbis
Primores, erat hinc infula dupla mihi.
Corpus habet tandem nunc terra; quiete fruatur
Spiritus aetheria, quae sine fine beat!
Hoc, quisquis transis, mihi quaeso precare, viator,
Ut tibi posteritas inde precetur idem!

Terra tegat carnem; sit vermibus illius esca,
 In cineres abeat, quod fuit ante cinis!
 Ad te, summe Deus, contendit spiritus, illum
 Reddo tibi; redeat, venerat unde prius!
 Ambitio, spes, cura, labor, luxus, dolor et mens,
 Rebus in humanis irrequieta, vale!
 Solvor ab his in bis dena trieteride et una
 Illecebris, durus quae mihi carcer erant.
 Vivimus incerti; postquam procul esse putabis
 Et minime reris fata venire solent.
 Tu, qui securus vis vivere, mortuus esto
 Mundo et in hoc dubio turbine vive Deo!

VITA IOANNIS DANTISCI

Iam tandem tibi, terra, Vale! mihi dicere mens est,
 Pertaesus vitae tempore dura meae.
 Hactenus hic vixi, per multa volumina rerum
 Versatus, requies nec fuit ulla mihi,
 Anxietas, aerumna, dolor me saepe rotarunt
 Et mihi saepe dies nox et amara fuit.
 Et niveis parvum, sed ab atris linquo lapillis
 Non parvum cumulum, quem tibi signa dabunt.
 Canities longe ante diem mea tempora textit,
 Quam nimius labor et sollicitudo dedit.

Hanc non ambitio fecit, non ardor habendi,
Credita sed fidei res aliena meae.
A puero nam sorte mea contentus, habebam
Tunc et in exili condicione satis.
At postquam me litterulis abstraxerat aula,
Servire et iussit regibus illa tribus,
Multis me implicuit per mille negotia curis,
In quibus est vitae pars bona fracta meae.
Quae tum sim passus, per quae discrimina saepe
lactatus, sat sum conscius ipse mihi.
Quot terras et quot pergravimus aequoris undas,
Et Solyma, Hesperia ac utraque testis erit.
Pannonis ora duplex mihi visa fuique Viennaee,
Conventus regum cum gravis ille foret.
Caesaris huius avus victor cum bella superbis
Cum Venetis gereret, qui tria regna tenent,
Nuntius in castris fueram, ter missus ad illos,
Et certa pacem condicione dedi.
Quae prope tunc Athesim, docti partiamque Catulli
Sustinui, non est, cur memorare iuvat.
Transeo, quae gelidis sum passus in Alpibus et quae
Saeptus ab armatis non semel agricolis.
Ad Belgas tandem vectus; permiserat hinc me
Annis transactis caesar abire tribus
Cum fessus redii, mora parva dabatur; eundem
Rursus erat, quo rex iussit abire meus.
Primores iterum toties mittebar ad orbis;
Hic fuit officii mens fideique memor.
Cuncta nihil veritus promissa fideliter egi,

In quibus incussit res mihi nulla metum.
Audivit triplici me cinctus papa tiara
Et prope cardinei turba sacrata chori.
Hoc tum Felsinea, quo tempore Carolus orbis
Imperium cepit Quintus, in urbe fui.
Testis erit facili currens rnea carmine silva,
Quam dolor extorsit temporis ille mali.
Ardua tractavi mandata nec utile honesto
Umquam praeposui; res facit ipsa fidem:
Non redii dives, peregrini debitor aeris,
Impendique, fuit quod mihi cumque datum.
Sic per bis senos orator regius annos
Missus in Hispana ter regione fui.
Vidimus et Danum, Gallos regemque Britannum
Et tot Germanos Italiaeque duces,
Saepe mihi fuerat per aperta pericula eundum
Et clam dispositas saepe per insidias,
Per montes, valles, per plana, per invia saxa,
Per rapidos fluvios, per vada, stagna, lacus,
Non solum pacis, sed diri tempore belli,
Per cuneos equitum, per peditumque gloibos,
Seu pestis, sibe aestus erat, seu frigora, venti,
Non intermisi pergere libere iter.
Quid memoro recolens incommoda multa viarum
Per pluvios aut per sole liquante nives.
Tot vel ab hispitibus per diversoria fraudes
Plus avidi, quam sunt, cum fremuere, lupi?
Non sat erant umquam data magna viatica nostra
Atque effluxit et hoc, quod mihi fenus erat.

Nuntius afuerat, puto, nemo diutius umquam,
Scilicet a patria tam regione procul.
Et quod non fuerim fortassis inutilis, ipsa
— Invidia hic absit! — res bene gesta docet.
Inscius atque absens post factus episcopus aulam
Deserui redieras spesque quietis erat.
Meque Deo totum dedidi sacrisque dicavi
Commutans vitae, quod fuit ante, genus.
Et statui iustam nulli certaminis ansam
Praebere et pacis commoditate frui.
Hoc studium mihi semper erat prodesse, nocere
Nulli, dissidii prorsus habere nihil.
Quod nec fama negat, vestigia nostra secuta,
Nec, qui me noscunt, secius esse sciunt.
Principibus magnisque viris, doctisque, probisque
Convixi fugiens, quos mala vita tenet.
Hinc et amicitias nactus, socios et amicos.
Qui me tot scriptis visere saepe solent.
Intes quos procul est magnus Cortesius ille,
Qui mundi reperit regna tot ampla novi.
Ultra aequatorem Capricorni sidus adusque
Imperat estque mei tam procul ille memor.
Non me fastidire solent regesque, ducesque,
Doctorum pariter magna caterva virum.
Praeterea quibus et numquam sum visus, amorem
Testantur missis tam mihi saepe schedis.
Huc veniens igitur mihi cuncta quieta putavi,
Tot curis finem rebar et ipse meis.
At secus evenit; meruerunt crimina nostra.

Crimina, quae summo sunt manifesta Deo.
Pro quibus hic, o terra, tuo castigor in orbe,
Post cineres gravior ne mea poena foret.
Ignis ter nocuit, segeti neque grando pepercit,
Atra lues pecori, nunc inimicus homo.
Me tamen insontem recti mens conscia fulcit,
Sustinet afflictum meque probata fides.
Laus tibi sit, Deus o fortis, sit gloria et omnis
Gratia! Sum meritus tot mala iure pati.
Hic nihil est tutum, firmum vereque beatum,
Vana caducaque sunt sidera, terra, fretum,
Stemma, genus, sexus, status, artes, forma, voluptas
Deliciaeque nihil, cum venit hora, iuvant.
Quid prodest tibi thesaurus collectus, avare,
Quem tibi cum lacrimis gens miseranda dedit?
Non iuvat hic feritas, vis nulla, potentia nulla;
Ibit ad infernas, pauper ut Irus, aquas.
Mors inopi levis est, sed avaris est gravis, uti
Quod nequeant partis sub Phlegethonte bonis.
Intramus nudi, nudi discedimus et quod
Pulvis erat, parvo tempore pulvis erit.
Nil sequitur, nisi quod bene vel male feceris, inde
Quivis pro meritis praemia digna feret.
Qui tutus vis hinc divesque migrare, paludis
Horrida vel Stygiae monstra timere nihil,
Fac bene, dum vivis, nulli sis causa doloris,
Cuique suum reddas, non aliena petas!
Quodque tibi fieri vis, hoc fac omnibus! Esto
Clemens in miseros supplicibusque fave!

Invideas nulli, famam nullius obumbra,
Non credas, loquitur cum mala lingua malum!
Quod summum est, praecepta Dei non neglege! In illis
Est aeterna salus et sine fine quies.
Haec qui non servat vestigia, tendit ad Orcum,
Quod sumus, heu, miseri, qui nihil hic facimus.
Felix, qui moritur sumpta baptismatis unda,
Inventus nondum criminis esse reus.
Nos annis quanto plus crescimus, impia crescunt
Delicta in nobis et genus omne mali.
Iustitiam nulli facimus; quod quisquis amore
Aut odio valet, hoc iure licere putat.
Vis domina imperium nostri sibi vindicat oris
Estque bonis vis haec hostis acerba viris.
Hinc pro veraci mendax placet, hinc solet esse
Pro virtute scelus, pro ratione furor.
„Sic volo, sic iubeo” — percurrii pauperis agros
Atque per afflicti divitis ora ruit.
Immeritis titulos vendit, sacra vendit ineptis
Iudicii que nihil dexteris habet.
Fit nemo quaestor, praetor, fit nemo senator,
Ni numeret; probitas exsulat, alget, eget.
Nullus avaritiae finis; per fasque, nefasque,
Si dederis, quo vis, flectitur illa datis.
Si quis adulatur, si quis delator iniquus
Falsa refert, credit, dummodo dona ferat.
Non meritum curat factumque nec utile quaerit
Servitium, per quod commoda multa tulit.
Praefertur scutum, sic quod defenderat olim,

Armaque pacifico tempore scabra iacent.
Iustitiae nusquam locus est; iniuria regnat,
Regnat et impietas perfidiaeque furor.
Dat poenas iustus, raro damnatur iniquus;
Mors datur insonti, vita necem merito.
Ius emitur — plus iuris habet, qui plus dedit — et lex
Flectitur, ut flecti cera liquata solet.
Omnia vertuntur; pietas oppressa sub ipsa
Per paucos homines impietate iacet.
Vera loqui pudor est, placet assentatio mendax;
Integritas vitium, dexteritas scelus est.
Qui simulare nequit, multis imponere, fraudes
Nectere, nunc talis nullius est pretii.
Ille valet, turpi qui novit vivere quaestu,
Omnibus et nummos accumulare modis,
Prodere, furari, furto et conquirere amicos,
Officia et dominos propitios, et opes.
Hi crescunt, magni fiunt et honoribus apti
Creduntur, fidei cum nihil intus habent.
Committunt tamen his nunc oppida, castra, tribunal;
Quae dum percipiunt, non sibi deesse solent.
His impune bonos rabida traducere lingua
Concessum est, fama cum meliore carent.
Quis feret haec virtutis amans et cultor honesti?
Cui talis nostro tempore vita placet?
Non moror hanc igitur, cum falsa calumnia victrix,
Sit virtus vitium, sit sine lege pudor.
Mens hominum perversa regit, vis cuncta gubernat.
Est ventura brevi vindicis ira Dei.

Dissolvi cupio, tibi, terraque, putre cadaver
Linquere; cum Christo, spiritus esse cupit.
Illius fiat, qua fiunt cuncta, voluntas!
In manibus sortes continet ille meas.
Post mortem scribi precor hoc epigramma sepulcro,
Quo me posteritas hicque fuisse sciat;
Hoc tibi, terra, Vale! dico non triste, vocatus
Ad vitam, cuius tempora fine carent.

AD DREVICIUM EPIGRAMMA

Dives Arabs Rubro quas colligit aequore gemmas,
Munera dat domino, debita dona, suo;
Purpuream Tyrius dat tinctam murice lanam;
Dat ferus e pharetra tela minuta Getes;
Rusticus assiduo quae donat quaerit aratro
Et quae spicifero crescere rure solent.
Ast inopes, venerande pater, dant munera vates,
Quae labor ingenii crebraque cura facit.
Si mihi regna forent, si Croesi gaza beati,
Si mihi divitiae divitis inde Midae,
Donarem pateras auro calicesque nitentes,
Quae vel Erythraeis invenit Indus aquis.
His ego cum careo, tibi do, dignissime praesul,
Quae modo dat numeris pulcher Apollo meis.
Quantum Virtutem Fortuna volubilis aliam
Nostro praecedat tempore, condidimus,

Et nuper fueras quae de Virtute locutus,
Spernitur a stolidis quae modo ubique viris.
Sic, ut quisque vir est, loquitur. Tu sedulo claram
Virtutem divo pectore et ore refers
Fortunaeque minas, quondam quis saepius actus,
Nil metuis; tibi plus illa nocere nequit.
Primitias has ergo meas grato accipe vultu
Indeque Danitisci sis memoir, oro, tui!
Carmina divitiae mihi sunt et carmina gemmae.
Credo, satisfaciet, qui dederit, quod habet.

DE VIRTUTIS ET FORTUNAE DIFFERENTIA SOMNIUM

Nox erat: in celso radiabant sidera caelo
Et Phoebe niveis undique fulsit equis.
Solus multa meo iacui meditando cubili,
Discernens vitae gesta peracta meae,
Fortunae anfractus varios et flabra notabam
Nubila, multiplices mutat ut illa vices.
Pensabam varias structuras, quae modo surgunt,
Quae modo et in nihilum paene redacta iacent.
Cuncta revolvebam praesentis temporis acta
Quaeque a praeteritis gesta fuere viris.
Inde soporiferi feriens me culmine rami
Somnus Lethaeis tempora tinxit aquis.
Iam sensi placidam per membra repanda quietem

Et sopor in toto corpore dulcis erat.
Sollicitus campo spatari rebar aprico,
Dum venit Eoum, cana pruina, gelu.
Illic respexi per odora rosaria et hortos
Miltiugos vitrei germina multa soli.
Frondebis in densis audivi dulce canentes
Pennigeras vario carmine mille feras.
Scire, ubi eram, nulla potui ratione, videbam
Herbosam praeter nil stupefactus humum.
Processi ulterius, diffundo lumina late,
Invenio nullam, quae pede facta, viam.
Tendo tamen nostros, quo se dat Phoebus, ad Austrum
Gressus; hinc tritum cerno profectus iter.
Prosequor hoc stupidus nullo comitatus Achate,
Confidens hominum non procul esse casas.
Ecce procul structis exurgunt moenia muris,
Visa oculis fuerant non prius illa meis.
Quae vigilando solet quis crebro revolvere mente,
Haec animo reddit nocte benigna quies.
Orbis, quae toties legi, miracula vidi,
Ut vatum scripsit non moritura cohors.
Pyramides aderant, spectacula celsa, vetustae,
Quas meretrix struxit claraque Memphis habet.
Quam posuit vidi Babylona Semiramis urbem,
Quae nati petiit, stupra nefanda, torum.
Pergaeae vidi hinc insignia templa Dianae,
Aris et centum grandia sacra Iovis.
Spectabam Mausoleum, sublime sepulcrum,
Quod struxit caro fida marita viro.

Et Labyrinthos quos Daedalus arte labores
Fecit, perpetuus sub quibus error erat.
Aeraque Phoebae vidi memoranda colossi,
Quo fuerat quondam facta superba Rhodos.
Cernebam multas tandem procul inde ruinas,
Quis subito visis immaduere genae.
Hic Danao misere specularar ab igne cremata
Pergama, quae in cineres versa fuere leves.
Gentibus invisis ibi Graecia facta gemit
Subdita maestisonis increpuitque modis.
Post alia fuerant ex parte videnda Gradivi
Moenia sacrorum sub ditione virum.
Ante oculos stabant nova condita multa superbe
Oppida, quae novi non bene cuncta tamen.
Lustrabam cupidus visendi singula certe
Nec volui tremulos vertere retro pedes.
In Casio clarus fuerat iam vertice Titan
Et nitidam terris lampada rite dedit.
Ulterius vado, licuit dum cuncta tueri,
Respexi multos ordine stare viros,
Heroes, proceres et fulgida sceptrata tenentes
Hic vidi clausas ante manere fores.
E quorum numero multi sua stemmata secum
Portarunt pictis debite imaginibus.
Hic multi torques, multi cervice catenas
Gestarunt, illas non meruere licet.
Hic vidi Arabio vestes bombyce micantes,
Hic Tyrio tinctas murice saepe togas.
Purpuream chlamydem, petasum, thoraca, machaeram

Hic gessit mollis non cataphractus eques.
Dura pro galea capiti coma torta pependit,
Quae gessit spirans florida sarta crocum.
Stabant his mixti pullati et compede vincti,
Luminibus quorum lympha perennis erat.
Magnaque femineae stetit inde caterva cohortis,
Illis non idem vultus in ore fuit.
Pars gemitus fudit, pars limis risit ocellis,
Pullas pars tunicas, serica parsque tulit.
Hinc aderant aliqui, decorat quos infula sancta,
In nostra primi religione patres.
Hos certi comitabantur, qui singula carpunt
Et spernunt doctos, nescia turba, viros.
His ego me iunxi comitem; spernebar ab illis,
Ridebant nostras, numina sancta, deas.
Ex his innumeri, gressu fastuque tumentes,
Ad superos stolidas fronte tulere faces.
Cognovi multos, sed erat mihi notior unus,
Qui me respiciens lumina torva dedit,
Verba per ampullas haec sesquipedalia fudit,
Turgebant multo labra referta Noto:
„Sicine reginae penetralia diva potentis
Fortunae tentas ista subire, miser?
Atratos repetas, nervis et compede vinctos,
Hic tibi non dabitur, vane poeta, locus.
Non tibi concessum est dare plebi iussa tremenda,
Nec nova tu populo nondere iura potes.
Et simulata loqui nescis, versutia tecum
Nulla manet, fraudes mente parare nequis.

Qui vult Fortunae laetos invisere vultus,
Dedecus, omne nefas et scelus omne sciat!
Haec, quae clara vides, palatia, moenia celsa
Subdita sunt nostrae, cunctaque structa deae.
Regna, urbes, terrae, capitolia, castra, theatra,
Templa, Lares, circi, iugera, prata, lacus,
Omnia Fortunae subsunt, Haec cuncta gubernat,
Est inter cunctas prima colenda deas.
Ingenium facit illa, ducum regumque favores,
Nil steriles curat Bellerophontis aquas”.
Ipsaque adhuc tumidis vox stridula faucibus haesit;
Panditur educta ianua firma sera.
Nec mora, concurrunt ad aperta palatia cuncti
Et properat primum quisquis habere locum.
Quos inter mixtus fueram simul ire coactus.
Intravi, clausae concrepuere fores.
Ut circumspexi, timidus tremor ivit in artus;
Est similis nusquam regia visa mihi.
Spectavi vario formas ibi marmore comptas,
Quod Paros, Aegyptus quodque Carystos habet.
His asarota novis suberant depicta figuris,
Quae pede vix ausi tangere posse levi.
Suspexi celsa testudine mille per artes
Tecta fabre variis facta magisteriis.
Defertur placidi qui per phantasmata somni,
Non siquidem vigilans cuncta referre potest.
Quae memini, exponam. Veniunt si somnia mane,
Pondus habent; animus fortius illa tenet.
Sic oculos tandem dum verto ad singula nostros

Cernere dumque fuit singula cura mihi,
Fortunam solio vidi residere bifrontem
Aurato, varia quod fuit arte nitens.
In capite ex auro gessit diadema coruscum,
In laeva gessit regia sceptrum manu.
Ex umeris Cous tenuis pendebat amictus,
Auro qui fuerat textus ubique labor.
Prima fuit facies, qua me respexit, amica,
Arridens, hilaris, laeta, serena, procax.
Talis erat, qualem profert Tithonia coniunx,
Dum linquit cani basia cara senis.
Aemula sideribus radiabant lumina celsis
Et porphyriacis aequa labella genis.
Efflabant fulvi per eburnea colla capilli,
Spirabant niveis pectora iuncta rosis.
Aureus in dextra cyathus fuit; inde bibebat,
Cui voluit fauoris pocula larga dare.
Gyrabant illam torques et equestria signa
Gestantes, tumido pectore, mente vaga.
His aliqui mixti fuerant, qui vertice rasi
Incedunt, doctis gens inimica viris.
Potabant multi, quamvis ientacula nondum
Cepissent, quos hic non numerare licet.
Spectavi multos qui dumque haurire volebant,
Illorum calicem traxit ab ore dea.
Mensque mihi fuerat, sitieban fessus eundo,
Sorbere ac constans turba negabat iter.
Multos spe vidi frustratos, spes tamen illos
Detinuit, stabant nemoque terga dabat.

Aurea sub pedibus Fortunae dona iacebant,
Hermum, Pactolum pressit et illa Tagum.
Distribuit potis haec munera magna ministris:
Imperium, fasces, stemmata, signa, genus.
Interea dum me placidis inspexit ocellis,
Sperabam vitae commoda multa meae.
Gratus eram sociis, dominis et carus amicis,
His nostrae semper complacere deae.
Non tamen accessus mihi praestabatur ad illam,
Nam circumstantes impedimenta dabant.
Illius dum non spectabam sedulo vultus,
Avertit laetas perfida facta faces.
In me crudelem coepit diffundere frontem,
Extiterat numquam quae mihi visa prius.
Mutabar subito; dolor intima pectora pressit,
Ex oculis stillans sponte cadebat aqua.
Illius ante pedes tormenta acere videbam,
Aerumnas, curas exsilium, lacrimas.
Huius erat facies eadem, qua dira Megaera
Umbras sub Stygio terreat amne leves.
Terribiles oculi fuerant, cutis inde genarum
Pendula fronsque minax obtutusque ferox.
Dum specto socios, dominos, carosque propinquos
Et quibus ante fui carus ubique comes,
Nemo fuit tristi simulacra videre coacto
Tristia; mens facta est paene aliena mihi.
Pallor in ora venit, meditatio crebra cerebro
Intonuit, pressit pectora maesta dolor.
Hinc partes verti stillantia lumina in omnes,

Territus infelix sic novitate loci.
Agnovi quosdam, qui fastidire solebant
Me quondam, tristes imbre notare genas.
Ignoti multi fuerant, titulus tamen illos
Expressit. Memini quos, recitare libet.
Hic Pharii, Persi, Phrygii Macedumque tyranni,
Ausoniae fuerat magnaue turba ducum.
Omnes pullato stabant circumdati amictu
Et gemitus imo pectore saepe dabant.
Inter piratas Caesar stetit ille, triumphos
Qui gessit crebros et tulit ille necem.
Hic Croesum vidi, quem dicta diserta Solonis
Ex structo Cyri corripuere rogo.
Sardonichatus ibi est Samius cruce fixus in alta.
Luminibus misere visus adesse meis.
Spectavi Syphacem vinctum cercice catenis,
Qui quondam manibus regia scepra tulit.
Huncque penes sorbens rex Ponti toxica stabat,
Qui potuit vario strenuus ore loqui.
Hic Xerxesque fuit, tumido super aequore victus,
Cum victore suo visus adesse mihi.
Thesea, Miltiadem vidi, Cimona, Solonem;
Iustus Aristides, Phocion hicque fuit.
Pompeius Magnus, superatus Caesare, iunctus
His stetit et mortis signa cruenta tulit.
Hicque videbatur Siculus dare prima tyrannus
Grammata, qui quondam iussa tremenda dedit.
Hic Crassus locuples de divite factus egenus
A cunctis risus, probra scelesta tulit.

Quintus Gemoniis ut tractus Caepio scalis,
Prospexi, patria dictus in urbe pater.
Et Catilina suis iunctus stetit inde Cethegis,
Quis merito finis mors violenta fuit.
Demisso stabant duo, Poeni, fulmina belli
Vultu, quos timuit Martia Roma diu.
Hic Priamusque senex fuit et Priameia proles,
Tractus et adiunctis hic fuit Hector equis.
Illis mixta stetit pudibunda Polyxena, cuius
Aeacidis roseo sanguine busta madent.
Hac coniuncta tenens hausit Sophoniba venenum,
A caro cepit quod nova nupta viro.
Hic steterat Cleopatra feris dans anguibus artus,
Quae stupri voluit praemia Martis opes.
Hic fuerat Dido mihi visa Sychaeia coniunx,
Ensis adhuc niveo pectore fixus erat.
Impatiens Phyllis, quae finxit se fore spretam,
In collo gessit vincula stricta suo.
Cum laqueo stetit hic, quae quondam vicit amorem
Optans privigni Phaedra petulca torum.
Hicque Clytaemestra, excidium quae saeva marito
Struxit, erat, nati iure necata manu.
Inde fuit geniti lasciva Semiramis igne
Ardescens, cuius cepit ab ense necem.
Respexi ulterius, volui nam visere cunctos,
Stabat in atratis magna caterva togis.
His mixti fuerant, quorum nunc iugera lugent,
Est quorum multo sanguine tinctus ager.
Dextra Sigismundi domuit quos incluta regis,

Cuius adhoc hodie tela cruenta timent.
Hos quidem Mysos vel Dacos nomine dicunt,
Sunt docti numquam posse tenere fidem.
Hi varios luctus et singultantia verba
Eundebant, victis condicione pares.
Praeterea vidi, quos sic Fortuna fefellit,
Innumeros planctus fundere ab ore graves.
Hinc aliqui fuerant ausi fastigia celsa
Scandere, lubrica quos trusit ad ima dea.
Cum lacrimis multi convicia crebra dederunt,
Verba per ampullas qui modo facta dabant.
Anxius astabam vultum sperando priorem,
Sperabam laetum, quod fuit ante, iubar.
Hibernae veniunt post frigora tempora brumae
Candida cum niveis lilia mixta rosis.
Imbres non semper spargit pluviosus Orion
Nec semper nebulae sidera clara premunt.
Post tenebras lux saepe redit, post nubila clarus
Aether, post tristes saepe serena dies.
Haec fuit in tumidis spes sola retenta procellis,
Haec fovit mentem sola relictam meam.
Dum sic ambiguus versarer sedulo rebus,
Audi strepitum multaque verba loqui.
Hinc reserabantur postes; circumtulit illa
Vultum, purpureis fulsit ut ante genis.
Respexit, limis ut quondam risit ocellis,
Hinc periit pallor, qui fuit ante mihi.
Ostendens frontis laetum radiantis honorem,
Inde mihi rediit, qui fuit ante vigor,

Dulcia melliflua deprompsit verbula voce;
Dulcior Hyblaeis vox erat illa favis,
Interea expansis aderat Cyllenius alis,
In manibus gessit Cynthia dona suis.
Vertice portabat petasum, talaria plantis
— Inde deum novi — nexa fuere sacris.
Constitit et media divum legatus in aula
Haec dedit ad geminam verba verenda deam:
„Incluta, quae coleris magnum, Fortuna, per orbem
Turicremis capiens mascula tura focis,
Et nunc pro votis mundi moderaris habenas,
Dirigis arbitrio res hominesque tuo,
Ardua dis superis tractanda negotia restant;
Consilium supiunt, est opus arte, tuum
Te sine nulla valet sapientia, te sine nullum
Ingenium, sine te dique deaeque nihil.
Te sine nil valeo, citharae licet ipse repertor
Exstiterim, docto doctus et ore loqui.
Tolle moras igitur, socius comitabor euntem,
Ocius et sanctos visere vade choros!
Iuppiter exspectat solio te summus eburno,
Adventum cupiunt numina cuncta tuum”.
Aurata dedit haec surgens in cyclade contra
Verbula mellitis pauca locuta sonis:
„Cuncta Panomphaei peragam mandata Tonantis,
A quo, quam profers, gratia tanta data est”.
Panditur interea spatiosi valva theatri,
Pennigero egreditur Fors dea iuncta deo.
Aurigeris sonipes phaleris stetit ante superbus

Atria, qui vario murice stratus erat.
Ascendit regina suis adiuta ministris;
Una fuit, frontes gesserat una duas.
Magna sequebatur famulorum turba, notavi
Quam paulo brevibus versibus ante meis.
Atrati fuerant omnes et compede vincti
Multi, pallorem quisquis in ore tulit.
Hos facie inspexit, quam post sua terga gerebat,
Qua nihil in toto tristius orbe manet.
Qui praecedebant, residentis pectore vultum
Cernebant hilarem, lumina laeta deae.
Inerat hic torques gestans fulvasque catenas
In Tyriis felix compta caterva togis.
Hanc propius reliquis incessit aperta mamillis
Candidulis, multis Thais amata viris.
Hinc Ephyrea suis ivit coniuncta puellis
Lais; quas dederat Graecia, gessit opes.
Ibat in aurata meretrix Cadmeia veste,
Misit amatoribus dulcia signa suis.
Rhodopis hinc, celsas meruit quae dives avaro
Pyramides femori, non procul ivit equo.
Hos comitabantur certi, quos diximus ante,
Inflatis, reptans turba superba, genis,
Qui longo ronchos de rhinocerote sonoros
In me iactabant, his quia mixtus eram.
Audiui sacras ibi crebro carpere Musas
Et testudineam cum crepitante lyram.
„Utile nil sapiunt nisi inania verba poetae” —
Haec quidam, nomen non meminisse licet.

Non tumidis tantum resonaret vocibus, illi
Si facies etiam postera nota foret.
Quae sunt ante, videt, sed quae ventura sequuntur,
Praeterit, exstincta non videt illa face.
Nulli Fors fulsit tam prospera tamque secunda,
Cui non interdum lubrica visa fuit.
Livor, lis, rabies, furor, ira, libido nocendi
Hos inter fuerat, sedulo nulla quies.
Ergo procul subitis pedibus iungebar ab illis
Carpebam primus, quod dea, solus iter.
Ulterius fueram paulisper ut inde profectus
Est mihi facta cohors obvia cana senum.
Pauci cum senibus iuvenes ivere verendis,
Nullus in his fastus nec coma torta fuit.
Hos inter rarus fulgebat miles in armis,
Qui generis gessit stemmata clara sui.
Femineae venit hinc his iuncta caterva cohortis
Casta, verecundus fulsit in ore rubor.
Inde sacerdotum processit turba sacrorum,
In populo quorum vita probata nitet.
Incessit demum facie matrona decenti
Pannosa, in laceris dedecorata togis.
Ore dedit questus, canis dispersa capillis,
Figens caeruleo lumina maesta solo.
Numen erat vultu, vultus quoque numine dignus
Et fuit omnigeno dignus honore coli.
Obstupui, fateor, venerandae frontis amore
Captus, nescivi, quae tamen illa foret.
Huc illuc oculos direxi, offendere notum

Optabam; notus tu mihi solus eras.
Tu mihi solus eras, praesul dignissime, notus
Inter pontifices, gloria magna, sacros.
Non procul ivisti domina, quam vidimus, imo
Quae longos gemitus pectore saepe dabat.
Audax accessi, reverenter et oscula dextrae
Rite dedi, supplex orsus et ista loqui:
„Alme pater”, dixi, memini si singula recte,
„Doctorum tutus portus et aura virum,
Ad te confugio stupidus, tremor occupat artus,
Edoceas, quae sit contio tanta senum!
Quae dea, qui comites, quid singultantia verba,
Quid lacera haec vestis, quam gemebunda gerit?”.
Respiciens hilari tum me, pater inclute, vultu,
Dootiloquis dederas haec mihi verba modis:
„Pectore solve metum, curas depone, timendum
Ulterius non est, hic bene tutus eris.
Hic non Fortunae metuas adversa bifrontis
Flamina, nil tetricas, quas gerit illa, faces!
Non risum timeas, convicia, probra, cacinnos,
Hic nemo nasum rhinocerotis habet.
Haec est, quam cernis, Virtus regina, per orbem
Quae fuerat priscis incluta temporibus,
Quae gessit toties victricia signa, triumphos,
Quae toties claros fecit in orbe viros.
Non amat illecebras aut munera blanda Diones
Haecque voluptatis marcida castra fugit.
Haec fert ingenium, sensus dat sola profundos,
Haec caelo dignos seque suosque facit.

Post cineres meritos haec cunctis reddit honores,
Haec dat perpetuos vivere sola dies.
Haec quos dat fasces, quae dat loca prima merenti,
Non sunt instabilis sub ditione rotae,
Haec homines facit esse deos per strenua facta,
Hos iungit superis per sua gesta choris.
Omne nefas, scelus omne fugit, non utitur illa
Fraudibus, insidiis, calliditate, dolo.
Simplicitas sed vera placet rectique cupido
Hiicque placet sanctae religionis amor.
Qui vult Virtutis sublimes scandere colles,
Omne nefas fugiat, dedecus omne, scelus.
Desine mirari, lacera quod veste videtur,
Quod gemitus imo pectore saepe trahat.
Causa subest: mundi domina haec fuit incluta quondam,
Pro! gemina impenum Fors modo fronte tenet.
Pro votis haec nunc orbis moderatur habenas
Et cepit nostrae sceptrum corusca deae.
Haec colitur cunctis, contemnitur undique Virtus;
Ut paucos comites nunc habet illa, vides.
Iam vadit superis et summo cuncta Tonati
Dicere, sub querulis collacrimando modis.
Nos sequimur comites. Si quos non noscis abunde,
Efficiam, quisquis quod tibi notus erit.
Haec, quae cana gradu procedit turba modesto,
Philosophis plena est Socraticisque viris.
Cecropios Samiosque patres ire ordine cernis
Longo, quos Latium, Graecia quosque tulit.
Magnus Aristoteles, divus Plato, Zeno, Cleanthes,

Chrysippus, Thales, Pittacus, inde Bias.
Cetera, quamque vides, delecta caterva sophorum
Consequitur nostram semper in orbe deam.
Noscis ter ternas gradientes parte sorores
Ex alia, quae sunt numina magna tibi.
Agminis hinc princeps cithara procedit eburna,
A quo divino saepe furore cales.
Pascua qui cecinit, qui rura et grandia bella,
Subsequitur, primus laureaserta gerit.
Hunc sacri longo comitantur in ordine vates,
Quos noscis; frustra nota referre velim.
Quos vero aurato cernis diademate claros,
Hos inter noster rex modo maior adest.
Multus excellit procero corpore, vultu
Illustri, forti pectore corde, manu.
Rettulit a domitis modo quae victricia Moscis,
Signa gerit, victor notus ad astra potens.
Infidum stravit quo Mysum, cingitur ense;
Ulterius cernis, gestat ut ille minas.
Hunc penes incedit Macedum rex magnus in armis,
Cui quondam totus subditus orbis erat.
Hinc Numa, qui leges et religionis honores
Instituit, primus Martis in urbe pater.
Est Hostilius hic, qui parva tuguria rexit
Providus et patriae post modo rector erat.
Tarquinius venit hinc de mercatore Corintho
Progenitus, cuius commoda Roma tulit.
Tullius et tandem procedit Servius ille,
Qui patriae rexit fulgida sceptrasuae.

Vertit in excelsas pulchrae Carthaginis arces
Scipio, Romulidum gloria prima ducum.
Hic est, quem cernis, claro spectabilis ore,
Primus Romano Marcus in elogio.
Inde venit consul de patris Varro macello
Susceptus, patriae splendor honosque togae.
Haec sit femineae quae casta caterva cohortis,
Scire cupis; paucis, accipe, doctus eris.
Prima pudicitiae specimen Lucretia sanctae
It gestans manibus signa cruenta suis.
Candida Dulichii coniunx procedit Ulixis,
Inter quae mansit tot sine labe procos.
Inde venit leni coniunx Capaneia geessu,
Quae dederat structo pectora fida rogo.
Hinc est, magnanima quae vadit Cloelia fronte,
Transiit haec Tiberis, casta virago, minas.
Ista ratem traxit sic suspicione soluta
Claudia, virginei fulgida stella chori".
Plura loqui cupiens, praesul dignissime, coeptum
Turbavit, qui post terga tumultus erat.
Namque venit magno residens Fortuna caballo,
Quam comitabatur maxima turba virum.
Huic Virtus, certe visu miserabile, cessit,
Virtutis comites huicque dedere locum.
Quam penitus spretam famuli trusero superbi,
Laetas Fortunae qui tenuere faces.
Probra dabant crebro, convicia crebra, cacchinnos
Ronchisons, quisquis rhinocerota tulit.
Praeteriit stolidi Fors sic malefida cohorte,

Deridens sanctam, verba perampla, deam.
Incluta constanti Virtus haec pectore passa
Ediderat querulis ista locuta sonis:
„Ne moveant, comites, quae mecum probra tulistis,
Nam mala nil potis est lingua nocere bonis!
Quae modo Fortunae vidistis dona, caduca
Sunt siquidem, pereunt singula more nivis.
Nil habet aeternum, nil fert dea lubrica firmum,
Instabilis, bona nunc, nunc mala nomen habet,
Est merito bifrons, vultum fert namque gemellum,
Nunc hilaris multis indeque tristis adest.
Nunc adimit fasces, nunc captos reddit honores,
Sic crebro primum dat recipitque locum.
Quis etiam nuper laetis arrisit ocellis,
Hi post viderunt triste supercilium.
Sic variat Fortuna vices: quem tollit in altum,
Deprimit, et quem nunc presserat, inde levat.
Est indignorum fautrix, inimica virisque
Fortibus, Aoniis est inimica deis.
Praemia non aequa moderatur lance nec umquam
Pro meritis dignis praemia digna refert.
Ignavis donat torquea et equestria signa,
Terrarum dominos hos Mariumque facit.
Praeponit stolidos sapientibus hosque decorat,
Felices paucos sed sinit esse diu.
Sit liceat praedo, sacras qui laeserit aedes,
Publicus hinc notus sitque homicida licet,
Sit liceat leno, parasitus, fur vel adulter,
Proditor aut turpis ganeo, mimo levis,

Si fau-trix fuerit, nota nulla nocere valebit,
Illustres, claros ingenuosque facit.
Ad vos, o superi, iustas volo ferre querelas:
Quae gens, qui mores, quae modo saecula vigent!
Est vitio verum, placet assentatio fallax,
Lex modo sub pedibus dexteritasque iacet,
Omnia versa quidem, magnis elisa ruinis
Cunctaque Fortunaee succubere manu.
Nunc ego contemnor, quae quondam rite colebar,
Nunc trudor, laceror, spernor, ubique premor
Omnes Fortunaee venerantur mobile numen,
Et nostris pauci dant modo tura focus.
Vidistis, qui nunc illius terga sequuntur,
Hi quondam reges exstiterantque duces,
Iam varios luctus et largos lumine fletus
Fundunt, his quoniam sedulo spreta fui.
Vos, qui me colitis vestigia nostra sequentes,
Non inconstantis flabra timete deae!
Fortunaee adversos superat patientia flatus;
Hos quisquis vincit, qui patienter habet”,
Dixerat. Hinc subito discessit pectore somnus
Et caeli medio Phoebus in axe fuit.
Pectora tollebam viduo lassata cubili
Et scripsi teneris haec mihi visa modis.
A te materies, a te mihi causa dabatur
Et data sunt numeris te duce cuncta meis.
Haec igitur grata legito, pater inclute, fronte,
Somnia non frustra mane venire solent.

AD DREVICIUM STRENA

Mos fuit quondam, venerande praesul,
Qui manet nostrum celebris per aevum,
Ut, novum cum curriculo referret
Delius annum

Cumque bifrontis nova sacra Iani
Venerant, quisquis dominis, patronis
Et daret caris sociis, amatis
Donaque amicis.

Hunc ego ritum cuperem vetustum
Insequi, stipata foret crumina
Nummulis fulvis mea si, sed illam
Torquet egestas.

Ergo, quid donem, tibi quid dicamve,
Nescio. Qui nil habet, is nihil dat,
Multa qui clausa retinet sub arca,
Multa det ille.

Dona demulcent superos, Tonantem
Dona placarunt Erebiq̄ue regem
Dona flexerunt, homines deosque
Munera vincunt.

Si darem fulvo pateras ab auro
Aut Erythraeis lapides sub undis
Arte collectos Tyriove tinctam
Murice lanam,

Plus tibi certe et merito placerent,
Quam meas quod do steriles Camenas,
Quae mihi somnos adimunt meamque
Saepe quietem.

Ast soli desunt mihi magna culti
Iugera et desunt rutili metalli
Vasa, sub Rubro latitant nitentes
Aequore gemmae.

Qui suo donat, quod habet, patrono,
Qui suis mittit, quod habet, propinquis
Quique dat caro, quod habet, sodali,
Sat, puto, fecit.

Sit tibi felix novus, annus iste,
Faustior semper redeat, senectam
Afferat sanam, Pylis senisque
Saecula praestet.

Di tuis coeptis faveant deaeque,
Ianus aspiret geminus secunde
Iam tuis votis, pater alme, vatam
Portus et aura.

AD IANUM

Iane, novi bifrons pater et qui daviger anni
Diceris, et solus qui tua terga vides,
Qui fasces renovas redeuntis temporis altos
Et per quem clarus rite novatur honos,
Agricolae reparas qui curvum laetus aratrum
Et cogis fortes sub iuga panda boves,
Ad nos duplatum paulisper flectito vultum,
Auribus has patulis suscipe, quaeso, preces!
Effice, benturus felicem proferat annus
Ortum, fac, fiat fertilis omnis ager!
Terra ferax Cereris ne sit mentita colono,
Rusticus ut segetes ditior inde metat!
Pelle procul rigidos imbres flatusque furentes,
Saxea fac numquam grandine gutta cadat!
Pelle procul pestem, quam nobis astra minantur,
Fac, salubris cunctis fiat et aura levis!
Regem longaeva Sigismundum, lane, quiete
Defendas, placidus regna Polona petas!
Infido est nuper devictus pectore Mysus,
Est domitus iusto telifer ense Scytha.
Claude tuas portas, sanctae da tempora pacis
Et procul hostiles armaque pelle manus!
Praeclaro pulchram de sanguine, quaeso, puellam
Progenitam regi da dominoque meo,

Fonticolas vincet quae pulchritudine nymphas,
Quae facie aetherias vincet in orbe deas!
Illius Phoebi superet coma longa capillos,
Sidereas vincant lumina bina faces!
Aemula sint roseis mellita labella quadrigis
Aurorae, Siculi plena liquore favi!
Pectora Riphaeis sint candidiora pruinis
Et cervix niveum candida vincat ebur!
Pulchrior illa tuo fiat, Venus alma, decore,
Cepisti Martis quo fera corda trucis!
Haec sit formosis formosior heroinis,
Quas veterum vatum carmina docta canunt!
Incluta iungatur regi regina potenti,
Iungatur pulchro femina pulchra viro!
Haec faciat clarum praeclara prole parentem,
Axem quae fama tangat utrumque poli!
Et vivant parili coniunx cum coniuge flamma,
Iliaci sperent tempora longa senis!
Gaudia pro clipeis et pro thorace choreas
Et da pro Martis turbine, Iane, iocos!
Ex gladiis falces fiant, ex ense ligones,
Vertatur solito vomere pinguis humus!
Procedat tutus nullo insidiante viator,
Navita tranquillum per freta carpat iter!
Undivagus curvo piscis capiatur ab hamo,
Crebra canum pavidus sit quoque praeda lepus
Et calamis capiantur aves, et retia cervos
Involvant, pedicae decipiantque feras!
Libere ut herbosis vadant in montibus agni,

Non avidos timeat grex et ovile lupos
Sitque solum divi Sigismundi fertile regis!
Huic annus felix sit novus iste, precor.
Ad nos si flectes iam vultum, Iane, bifrontem
Et nostras surdas non sinis esse preces,
Victima crebra tuis sacratis procidet aris
Figenturque tuo dabita dona tholo.

AD IUVENTUTEM

Desidiam fugias, moneo, studiosa iuventus.
Vivere si cupies post tua fata diu!
Dum facies vernat, tenerae lanugine malae
Dumque carent et dum fervidus humor adest,
Incipe sacrorum venerari numina vatam,
Celsa Medusaei quae iuga montis habent!
Disce bonas artes, sophiae documenta profundae
Et quae sunt penitis abdita sensa libris!
Uttere, dum Lachesis, iuvenilia stamina ducit,
Tempore, quo restat carius orbe nihil!
Cypriacae illecebras et munera blanda Diones
Et fugias caeci dulce furoris opus!
Sperne merum, Nysaea procul fuge festa bimatrix,
Cum scyphis, cyathis pocula pelle procul!
Cerritos homines, insanos menteque captos,
Correptos, spaticos turpis lacchus amat,
Ingenium turbat, denervat corporis artus,

Absumit vires, orbitat igne faces.
Inducit varios morbos variosque tumores
Et sensus clara cum ratione rapit.
Incitat et venerem, mentis secreta relaxat,
Provocat et lites, iurgia, probra, nefas.
Multos ante diem nigrum demittit ad Orcum;
Non Mars tot gladio, quot necat ille mero.
Exemplat tibi sim, teneros sic perdimus annos,
Lenaenum colerem donec in orbe deum.
Excessi vixdum raptus tria lustra puellis
Sum puer Aoniis militiaeque datus.
Interea fovit me sacris invida Musis
Curia, qua periit prima, iuventa mihi.
Haec crebro iussit mea turpiter ora Lyaeo
Mergere et aequali sumere vina modo.
Subdidit haec nostrum crudeli pectus amori,
Quod sensit numquam Cypria vincla prius.
Hinc mea Perla suis niveis amplexa lacertis
Me tenet et vitae dat modo iussa meae.
Gratior illa rosis, redolenti est suavior Hybla,
Pulchrior Aurora candidiorque nive.
Estque mihi cunctis formosior illa puellis,
Huius nunc vivo sub ditione miser.
Sic iubenile decus, sic irrevocabile tempus
Aligeroque perit sic mea vita pede.
Offendes igitur si quid non rite politum,
Thyrsigero ascribas arciferoque deo.
Pierides si sic adamassem forte sorores,
Cinxissent nostrum laurea sarta caput.

Pocula si pluris Bromii non saepe fuissent
Hippocrenaei quam sacra fontis aqua,
Iam mea doctiloquis prodirent carmina plantis,
In numeris esset dexter Apollo meis.
Tabesco, similes hortor periturus Achates,
Exemplo discant posse cavere meo.
Quisquis ades igitur, qui polles indole clara,
Da, precor, aetati vela secunda tuae!
Pelle moram, studiis operam da, tempora serva,
Edita doctorum volve legendo virum,
Prividus exacte loannes quae iubet Haller
Imprimere et graphicis amplificare notis!
Quod te si dederis sophiae sacrisque Camenis,
Candida post cineres fama superstes erit.

AD SIGISMUNDUM COMMENDATIO

Nullus Alexandri effigiem nisi Couis Apelles
Audebat priscis pingere temporibus.
Nil leve, nil crudum maiestas regia poscit,
Nil, quam quod iusto pondere pondus habet.
Hinc vereor, regum specimen, Sigismunde, decusque,
Incultum tibi quid ne mea Musa ferat.
Esset opus, fateor, Flacco magnoque Marone,
Calliopes nato Maeonioque sene,
Hoc iam coniugii praesertim tempore sacri
Ut faustos canerent tempus in omne toros.

Non tamen audaces potui retinere Camenas,
In laudem dicunt quae bona verba tuam.
Susciplas demens, rex inclute! Suscipit, inquam,
Immensus parvas Ennosigaeus aquas.
Dent alii gemmas, aurum, dent serica multa;
Tu gemmas, aurum, serica multa tenes.
Ast ego do carmen; sacri dant carmina vates,
Quae famam claris saepe dedere viris.
Sume tui scribae subito conflata calore
Munera, quo superi pectore tura solent!

EPITHALAMIUM SIGISMUNDI ET BARBARAE

Arctos strepuit felix hymenaeus ad oras.
Aera sonant, litui strident et tympana crebro
Pulsantur, laetus clangor ferit astra tubarum.
Tibia dat modulus, flatus syringa sonoros;
Tanguntur citharae, resonantia plectra moventur.
Heroum, procerum chlamydatorumque cohortes
Adveniunt, equitum turmae peditumque catervae.
Te, Sigismunde, petunt. Rex inclute, pande serena
Fronte fores, siquidem felici numine divum
Venit Pannonicis tibi formosissima ab oris
Nupta! Tuas iam pande fores, hanc excipe laetis
Luminibus, felix iam conubialia iunge
Vincula reginamque sacro diademate regni

Consortem facias! Haec est te digna marito,
Regis digna uxor, reges parituraque digna
Sola inter cunctas, sunt quotquot in orbe, puellas,
Hanc superi tibi coniugio propriamque dicarunt.

Interea, dum pompa venit, dum nupta sacratur,
Ponitur auricomis dum fulva corona capillis,
Dic, Erato, nobis fuerat quae causa beati
Coniugii, primos, iucunda, exponeque amores!

Parrhasias vidit terras Saturnia Iuno,
Aetherei regina Iovis, quae regna gubernat
Cuncta orbis, iusto tandem rectore teneri.
Ne post longaevae venturo tempore vitae
Consimili regnum dein successore careret,
Compellat blando pulchram sermone Dionen:
„Iam satis est certasse odiis, Erycina, superque,
Troia iacet celsaeque iacent Carthaginis arces.
Quaelibet ultra suos ponamus proelia tandem!
Pax ineunda quidem satius! Te foedere iungi
Perpetuo nobis gaudebit regia caeli,
Gaudebunt Erebi Manes tellusque, fretumque.
Sum mundi summique potens regina Tonantis,
Tu volucrum domina et genetrix es dulcis Amorum.
Nil sine me possunt mortales, te sine nilque;
In nostro totus nutu devolvitur orbis.
Conveniamus! Erit totum pax laeta per orbem.
Aurea, sub nostro fuerant quae patre, redibunt
Saecula. Sic rediens liquida descendet ab aethra

Iustitia et iusto viduatas iudice leges
Firmabit, caedes, acies, et bella repellat.
Cessabunt multi sic incrementa tributi,
Non plus privatis crescent aeraria damnis
Publica, non hominum devincet pectora merces.
Non erit empta fides; stabit certo ordine mundus.
Non simulata loquor. Tyrrhenum nulla per aequor
Gens inimica mihi tranat; iam pectore toto
Iudicium cessit Paridis; praeferre per omnes
Te patiar. Redeat concordia, quae fuit ante,
Quam dederat Bellona furens, mala munera, malum!”

Appias haec contra: „Dudum, o regina, quod optas,
Quaesivi voluique diu tibi iungere dextram
Labentique hominum tecum succurrere vitae.
Omnia versa quidem, magnis elisa ruinis
Interea, discors nostras sententia mentes
Dum tenuit; legum periit veneranda potestas,
Succubuit vitio virtus et viribus aequum,
Milia multa virum, tot regna, tot oppida et urbes
Interiere, fuit donec mens aspera nobis.
Sumo libens, quaecumque iubes. Parere novercae
Dulce erit et tantas tecum componere lites,
Non mollis durae siquidem sunt pectoris irae.
Quid sit opus, doceas! Sum iussa capessere praesto”.

Oscula litbavit Veneri dextraque retenta
Cara lovis coniunx placido sic pectore fatur:
„Inclutus Arctois fuerat Casimirus in oris

Rex armis et pace potens, quem fovimus isto
In gremio, rex dives opum, rex milite multo
Insignis, toties raptis qui ex hoste tropaeis
In regnum rediit victricia signa reportans.
Hic fuerat claris a Gadibus usque sub Eurum
Cognitus ex titulis et per sua grandia gesta.
Qui dum grandaevus fatales vixerat annos.
Quattuor eximios regali sanguine reges
Progenitos dederat. Duo sceptrum Polona gerebant,
Tertius Hunnorum gestat diadema coruscum
Atque Bohemorum iam longa aetate tiaram
Hic habet, heredem regnis dum fata vocabunt.
Iunior ast aliis, qui nunc vestigia patris
Insequitur regnumque tenet, sceptrumque paternum
Gestat, habet nullum, regni cui tradat habenas,
Lanificae frangent dum stamina longa sorores.
Omnes illius divo, quae crimina pellunt,
Corde deae resident: Pallas dedit aegida clarumque
Ingenium, specimen dederas Charitesque decorem,
Ipsa dedi regnum, dedi opes, titulos et honores,
Iustitia, utilibus auasit praeponere rectum
Et tectis mersum latebris educere verum.
Talem Cecropidae quondam sensere Solonem
Et Lacedaemonii talem sensere Lycurgum.
Iustior, in dubiis qui litibus addere finem
Posset, adest nemo; si quando iura duobus
Deficiunt, aequum concedit utrisque duellum.
Quid multis? Ille est, in quo sincera bonorum
Congeries, in quo Virtus sibi nuda paravit

Rite domicilium. Similem quae protulit aetas
Consilio regem vel iusto Marte? Laccessit
Nullum, sed proprio vivit contentus in orbe.
Ipse laccessitus si quando suscipit arma,
Velox egreditur nullos fugiendo labores,
Aurea fulcra tori, dulcem spernendo quietem.
Hostes intrepidus sequitur per tela, per enses
Et spoliis sepmper remeat sic victor opimis.
Quid potuit, patria depulsus sede Michaël,
Per fraudem voluit qui dux Lithuanus haberi,
Sentit adhuc: errat Scythicis devictus in oris
Seque suosque miser suaque omnia perdidit exsul.
Quid potuit, noscunt pharetrati Martia Mosci
Castra, Borysthenidas parvo dum milite turmas
Prostravit pacemque suis non munere misso,
Sed fecit iustus victor victricibus armis.
Quid potuit, Valachus, qui Mysia possidet arva,
Edidicit nuper: cepit tristes hymenaeos,
Pro taedis flammis, pro tela cruenta choreis;
Perfidiae ultorem tot milia caesa tulere.
Talis erat Caesar, Marius rigidusque Camillus,
Hannibal ad Cannas, ad Troiam fortis Achilles.
Ista superstes adhuc restat Casimiria proles,
Regibus exorta et reges genitura sequaces.
Clara igitur domus haec regum ne principe in uno
Deficiat, tibi sit curae, pia mater Amorum!
Si tanto, tibi digna viro sit in orbe puella,
Exquiras! Radiat vultus gravitate verendus
Regalisque sacro maiestas eminet ore.

Igentes vernant procero in corpore vires
Innumeraeque animi dotes, quas incluta virtus
Praestitit, eloquium solidum et tam dulce loquendi
Pondus, et ingenii tam dara inventa profundi.
Iungatur pulchro formosa puella marito,
Iungatur sollers regi regina diserto!
O quae progenies terris, quae clara propago
Hinc crescet!”.

Tum plura loqui Venus alma volentem
Interpellat et his dictis affatur amicis:
„Mens eadem fuerat tecum mihi, regia luno,
Et tecum super his dudum conferre volebam,
Sed tibi adhuc fuerant commoti pectoris irae.
At ceteris tandem quoniam nunc omnis adempta est
Lis inimicitiae, tibi cuncta arcana patebunt.
Nuper Pannonicis revolabat noster ab oris
Natus per regnum, sic fata dedere, Polonum
Inque sinum fessus, pharetra praecinctus et arcu,
Procidit atque hilaris, suspensus in oscula, dixit:
„Nil mihi cum priscis, quas vidi saepe, puellis.
Est ex Hunnorum praeclaro stemmate virgo.
Vidimus, o genetrix! Mortalis femina nulla
Pulchrior, aetheriis non aspernanda deabus.
Non Spartaee, non huic similem genere Mycenae;
Tam pulchram numquam te Cocus pinxit Apelles,
Phidiacis sculpta est manibus non pulchrior ulla.
Fulgidior nivibus Riphaeis coipore toto,
Purpureo in facie est suffusus sanguine candor,

Rubris mixta rosis argentea lilia vincens.
Haec, porphyriaci tu quidquid ubique ruboris
Et candoris habes, habet. At mea apicula nondum
Sensit nec nostras intra praecordia flammās.
Excubiis castis, morum probitate fideque
Imbuta est, matura viro. Stat nubilis aetas
Crudaque virginitas, digno rapienda marito.
Hinc dum per terras, tardus temone Bootes
Quas gelido spectat, volitarem flamine dextro,
Vidimus aetherios in divo principe vultus,
Qui gerit Arctoi nunc scepra potentia regni.
Intrepidam faciem mirabar, membra torosa
Magnanimique viri robusto in corpore pectus.
Et tandem lati peragravi climata mundi,
His possem similes si forte videre duobus.
Non sunt in toto similes his orbe duobus!
Iunge toros unoque animas in corpore binas
Coniugio dulci longaevo tempore claude!”

Dixerat et nostra petulans cervice pependit.
Extemplo placuit volucris sententia nati.
Liquo Paphum Cypriis per inania vecta columbis
Versus Hyperboreos, Aquilonia culmina, montes.
Undique me tenerum circumdedit agmen Amorum;
Corytos alii ex umeris tensasque sagittas
Atque auro infectas plenas gessere pharetras,
Innumeras gessit faculas pars, igneus ordo.
Exsultant pueri, crebrum glomerantur in orbem,
Quisque suas vires protensaque brachia iactat.

Cuncta ferire ardent. „Mare, Tartara, sidera, tellus,
Scis”, ait, „alma parens”, cunctis lascivior unus,
„Meque facesque meas, haec et victricia tela
Senserunt curvo nos saepe in litore phocae.
Imber, olor, Satyrus, bos, serpens, flamma, Diana
Ingemuit nostro stupidus percussus ab arcu!
Exarsit gelidis sic Ennosigaeus in undis,
Nereus et Triton nostras sensere sagittas.
Senserunt curvo nos saepe in litore phocae.
Rapta est Persephone quondam praedone marito
Me duce: de Stygiis haec cepit dextra trophaeum.
Nec tibi, sis quamvis genetrix dilecta, peperci.
Alcidem domui, doimitus Polyphemus in antris
Est Siculis. Quid adhuc dubitas? Mandata recuso
Nulla, modo iubeas! Manus est mihi certa potensque”.

Post, ubi turritis dives Cracovia muris
Tollit in astra caput, cupido devenimus omnes
Visendi regem studio, qui iura paterno
Tunc solio residens populis dabat. Ilico viso
Obstupui. Latos umeros oculosque genasque
Et tanti quis non miretur principis ora?
Sic fueram Getici quondam inflammata mariti
Vultu, me tali facie membrisque decoris
Cepit Dardanius, dum starent Pergama, coniux.
Nate, tua hic opus est opera! Deprome pharetra
Auratum’, dixi, «iaculum! Sicne iste per aevum
Ibit legitima et claris sine coniuge natis?
Obsequitur: dextra telum librabat ab aure,

Hunniacam in regis defixit corde puellam.
Expetit hanc solam, solam hanc in mente volutat.
Aedes consttruxit, palatia celsa, cubile
Reginae regale suae. Ne virgo beati
Expers coniugii foret, ocius illius arcem
Cum natis subeo. Quam solam rite sedentem
Dum vidi et casto versantem pectore cultum
Vestalem, verbis stupefeci tailbus: «O quam
Te memorem, virgo? Tenerae decet esse iuventae
Et formae generisque tui! Non Claudia semper
Talis erat, populo tractans spectante carinam,
Rapta ab Amyclaeis non candida Tyndaris arvis
Nec vultus semper Lavinia gessit eosdem.
Omnia tempus edax et carpit cuncta vetustas.
Utere, dum Lachesis felicia stamina ducit,
Annis et tacitis numquam redeuntibus horis!
Solane sic viduo marcesces frigida lecto?
Solane sic pulchrae traduces tempora formae?
Quid tibi virginitas sterilis vitaeque pudicae
Norma tuae? Non hoc oculi, qui sidera vincunt
Lumine et auricomi per lactea colla capilli,
Hoc color in facie non postulat. Ipsa decorem
Non frustra apposui, quo cunctis pulchrior esses.
Si Thetis hoc quondam quod tu tam dura probasset,
Numquam magnanimus terris datus esset Achilles.
Mens eadem Alcmenae si quondam forte fuisset,
Thebani nusquam nunc essent Herculis acta.
Non pius Aeneas, pueri, mea turba, volucres
Non essent, thalamum si quondam forte fugissem

Dura viri. Nihil est in toto dulcius orbe
Coniugio, parili quod iungitur igne duorum.
Hoc tibi sit cordi! lam terrapus poscit et aetas.
Mollescas, dulcis pardisceque munus amoris!
Iungeris regi reges paritura potentes!
Hunc plus quam carae genetricis semper amabis
Oscula casta tuae, quam fratres quamque propinquos.
Est siquidem princeps hic a te dignus amari.
Hunc si vidisset quondam Capanea coniunx,
Hoc viso non se flammis moritura dedisset;
Hoc viso non se Lucretia casta necasset;
Hoc viso laqueo non isset Phyllis ad Orcum.
Hunc propter Phrygium raptorem pulchra Lacaena,
Colchica magnanimum cum vellere lasona virgo,
Gnosia Cecropium sprevisset fida maritum,
Sprevissetque suum casta Icarotis Ulixem.
Huic quondam similem si saecula prisca tulissent,
Discerptusque ab apro mihi non placuisset Adonis,
Non, qui tela lovi Siculis faber asperat antris,
Is neque, mecum olim quem Lemnia vincla ligarunt.
Iunge toros! Qui solvat hymen metamque pudoris,
Dignus adest tibi vir. Tu coniuge digna marita!

Diximus et tacitos sic inapiravimus ignes
Virgineis sensim flagranti ardore medullis.
Casta verecundus subito pudor ora notavit.
Ingemuit Sucens imo suspiria corde.
Quod cupis, effeci. Thalamo non dignior ulla est
Regali. Nunc Hymen adest. Tu pronuba luno

Assis et mecum parili conubia flamma
Iunge sacroque novae nuptae diademate pulchrum
Cinge caput! Decimo pariturae mense benignam
Confer opem, faciles utero concede labores!
Romulidum quondam non Ilia mater in orbe
Huic erit aequanda aut Poenos, duo fulmina belli,
Quae tulit, aut regis Macedum regina Philippi”.

Annuat alma Iovis coniunx dignasque ferebat,
Pertaesa irarum, tanto pro munere grates.
Sic abiere deae concordii foedere nexae.
Quaeque suas alarum petiit per lactea sedes
Aethera vecta: Samum rediit Saturnia proles,
Dilectamque Cyprum volucrum pia mater Amorum.

Haec est ergo dies, niveo quam vellere Parcae
Lanificae tibi nent, claris signanda lapillis,
Inclute rex, omni duce te memorabilis aevo.
Optatae cernis nunc candida coniugis ora;
Iam porphyriacas malas, iam rubra labella,
Sidereos oculus et eburnea colla stupescis.
Cur haeres? Dederat iam vincula Iuno verenda.
Aude! Animos Cytherea dabit, si forte repugnat.
Haec clarum faciet dara te prole parentem,
Haec Casimiriacae fietque propaginis auctrix.
Nunc igitur, quibus est regni pia cura Poloni,
Pontifices, primos, qui religionis honores
Fertis, magnifici heroes proceresque potentes,
Formosi iuvenes, formosae deinde puellae,

Matres, cum senibus pueri nutrixque vicissim
Reginae crebro dextros relique precentur
Successus, validam longaque aetate senectam!

At iam tempus adest: Genio indulgete secundo
Omnes, Arctophylax tardo quos despicit axe,
Laetitiae dulcesque iocundae, facilesque choreae
Undique nunc resonent per rura, per oppida et urbes!
Sint procul ex omni tristes nunc pectore curae,
Sit procul omne malum maerorque, dolorque dehiscat!
Haec hilares hominum poscunt nova gaudia mentes:
Arctos strepuit felix hymenaeus ad oras.

AD SIGISMUNDUM DEPRECATIO

Non matutino crudas, rex inclute, vultu
Primitias scribae suscipe, quaeso, tui!
Maturas capies, teneris sint otia Musis;
Otia tranquillo pectore Phoebus amat.
Marte satos alii fratres regesque superbos
Cantent, gesta ducum multaue bella virum,
Ter centum Fabios, Catulos fortesque Camillos,
Africa sive quibus nomen in orbe dedit,
Aut Marios, Decios, Curios geminosve Catones,
Marcellum, Sullam Fabriciumque gravem,
Pompeiosque duos vel Caesaris ardua gesta,
Quosve dedit claros Punica terra duces,

Aut fortem iuvenem, deceptam cernere cuius
Porsena non potuit mitis in igne manum,
Seu celebrent illum, cui post sua terga revulsus
Pons erat, Etruscis cognitus ense viris!
Te solum, rex magne, canam, Sigismunde, tuosque,
Dent modo textrices stamina longa deae.
Dum verno veniet maturior annus agello,
Fecundi capies grandia dona soli.
Iam mentem metire tui, non munera, servi:
Cor hominis flectit, non data tura, deos!

IN LAUDEM PAULI CROSNENSIS

Inter ut astriferi radiantia sidera caeli
Candida noctivagis Cynthia fulget equis,
Sic inter Virtus homines, dignissime praesul,
Incluta dat clarum semper in orbe iubar.
Illa, tuo residens in divo pectore, longe
Emittit rutilas per sua gesta faces.
Haec primos nostrae tibi religionis honores
Praestitit et generis stemmata parta tui.
Vernat et ad superos florenti vertice surgit
Pinus in Arctois hac duce celsa iugis.
Nunc igitur regis, regni procerumque favores,
Totius et plausus nobilitatis habes.
Diceris a cunctis patriae tutela salusque;
Consilio praebes commoda multa tuo.

Cana fides, probitas animi, mens recta, profundum
Ingenium, solidus dexteritatis amor,
Rebus et in magnis industria multa gerendis
Dulceque facundi pectoris eloquium
Te cunctis carum faciunt cunctisque colendum,
Praesertim doctis Pieriisque viris.
Te penes est Cricius, docuit quem Delius ipse
Dulcia dulcisonis nectere verba modis,
Qui nunc Parrhasiae decor est specimenque iuventae,
Sedulo qui laudes et tua gesta canit.
Tentabamque etiam crebro tibi dicere carmen,
Nabat in exiguis sed mea cumba vadis.
At nunc iste meus pro me praeceptor agat rem,
Ingenii qui fert haec sua dona tibi,
Palladiae longo fuerat qui tempore turbae
Ductor ad Aonias, numina sancta, deas,
Hippocrenaeo quo tinxit labra fluento
Gryneoque facit carmina digna deo.
Huic faveas clemens, Maecenas alter et alter
Polio, Pieria non reticente chely.
Inde per ora virum tua candida fama volabit,
Sic vernans tollet Pinus in astra caput.
Hinc tua sic virtus a Gadibus usque sub Eurum
Nota erit et clarum nomen in orbe tuum.
Quem referent sacri, divorum cura, poetae,
Vivet, dum tellus astraque celsa manent.

AD SIGISMUNDUM CARMEN

Quis magno tantos et tot cum caesare reges
Convenisse umquam vidit in orbe prius?
Cuncta revolvamus, quae nunc retroque fuerunt:
Tempora, conventus nullibi talis erat
Ante nec ad Priami, magnam nec Agenoris urbem.
Quin etiam numquam Martis in urbe fuit!
Finibus a Latiis caesar, rex inclute, ab oris
Tu Scythicis aderas, victor uterque gravis.
Pannoniae senior, cum nato rege suaque
Cum nata, qua nil pulchrius orbis habet.
Hanc dedit, accepit rursusque a caesare neptem,
Quae regi tenero sponsa futura data est.
Aurea, quae fuerant olim, sic inde redibunt
Saecula, Grandivi cedet et inde furor.
Quod faustum felixque siet! Pax undique laeta
Incutiet reliquis hostibus acta metum.
Sic te sicque tuos venisse Borysthene ab ipso
Non piget Austriaci pingua ad arva soli
Hic, ubi sublimi nunc vertice surgit et altum
Nubibus impressit pulchra Vienna caput.
Cuius es e cunctis aliis gratissimus hospes,
Caesaris ut vates hic tibi testis adest.
Qui te, quo potuit, nuper suscepit honore,
Fecit et in laudes tot bona verba tuas.

Nunc etiam docto te tollit carmine ad astra;
Plura tibi, sint haec dummodo grata, dabit.
Scurra levis, mimus, tubicen, citharoedus et omnes,
Ad te qui veniunt, munera larga ferunt.
Clementi vatem ne sit grave visere vultu,
Aeternum cuius carmina docta manent!

AD GRYNEAM

Quam durae nuseri sunt condidonis amantes,
Qui nullas sedes nec loca certa tenent!
Nil datur aeternum, sed quo rapit impetus, illuc
Ambigui in dubiis pectora rebus agunt.
Errant et raro placida statione fruuntur
Atque alia ex aliis sub iuga amoris eunt.
Haec placuit Danais, Latiis hinc Illa sub oris;
Haec fulvis, niveis gratior illa comis,
Aurea disposuit pulchrae haec redimicula vittae
Moreque Germano, vel love digna fuit.
Sub gelido Arctoi placet altera sidere caeli,
Candentes superans candida tota rosas.
Denique quocumque adveniunt, terraque marique,
Hospitibus varius corda pererrat Amor,
Et dum iam tacitos inspirat subdolus ignes,
In longas iterum cogit abire vias.
Singula nunc, misere dum te, Grynea, relinquo,
Experior vastum canpere iussus iter.

Quid magis excruciat quam grata relinquere coepta
Et spem, quae miseros sola in amore beat?
Sic colet impastus viso lupus ire ab ovili,
Sic apis ex dulci flore repulsa volat.
Decipitur sitiens fugitivis Tantalus undis
Et quod perpetuo poscit, habere nequit.
Durior est mea sors, dum desero maestus amatam.
Quae me prosequitur meque tenere cupit.
Aveli amplexu, nudis discedere ab ulnis,
Linquere tot risus, basia, furta, iocos:
Absque dolore quis haec, humano sanguine cretus,
Quisque libens umquam, qui ista reliquit, erit?
Invitus nuper te flens, mea vita, reliqui,
O animi medium praecipuumque mei!
Strinxisti cupidis lacrimans mea colla lacertis
Pressistique meum pectus adusque tuum.
Immaduere tuae roranti lumine malae,
Nec minor in nostras decidit unda genas.
Invitus dextrae dextram, dehinc labra labellis
Iunximus et tristi diximus ore: Vale!
Iussa mei regis tunc et tunc caesaris arma
Exsecrabar et hoc ire quod angor iter.
Quam malle Illius, quem sparsa cruore necarunt
Lintea, vel sortem fatave dura sequi!
Numquid Abydenus iuvenis felidor est me,
Quem ferus in patrio gurgite mersit Amor?
Hunc Hero eiectum miseranda in litore vidit
Et se praecipitem fortiter ultra dedit.
Ast ego, qui terras et tot maria alta pererro,

Nescio, qua veniet mors regione mihi.
Pellor, ut a tumidis folium quod vertitur Austris,
In nullaque diu sede manere datur.
Nunc feror, Eois ubi Phoebus surgit ab undis,
Nunc, Tartessiacas rursus ubi intrat aquas,
Nunc iterum, saevis Notus imbrifer unde procellis,
Rursus, ubi glacie Parrhasis Ursa riget.
Quo me cumque loco celsis vel in Alpibus abdo,
Conditus aut ima sim modo valle licet,
Circumsaepus et his, qui culmine sidera tangunt,
Montibus, inveniunt me mea fata tamen.
Si fugio ad Tanaim, magni vel ad ostia Nili,
Vel procul ad Gades seu Glaciale fretum,
Nusquam tuta quies, Amor instat agitque latenter
Et subit incensa pectora nostra face.
Nil magis admiror, quam cum sit caecus et infans,
Quod me audet temere saxa per ista sequi.
Quid loquor? Ad summum potuit penetrare Tonantem
Nec tutus Pluto sub Phlegethonte fuit.
Exarsit gelidis nans Ennosigaeus in undis,
Admeti pavit pulcher Apollo greges.
Alcides nevit, gemuit Polyphemus in antris,
Aeacides contra noluit ire Phryges.
Ingens imperium Cnidius puer occupat orbis
Et certas gestat pectus ad omne manus,
Olim nil grave erat, luvenis dum fervidus ultro
Quaesivi Cypriae mollia regna deae,
Inque Papho sacra tura focus arisque virentem
Myrtum cumque rosas lilia mixta dedi.

Nunc vigor ille abiit, sensim et mea tempora canis
Albescunt, aetas et mihi dura venit.
Ipse tamen, quamvis enitor, ut impete parvo
Non vincar, mecum certat iniquus Amor.
Ille, ut rideres limis, persuasit, ocellis
Nuper, dum fueras e regione mihi.
Ille tibi Charites nitidosque afflavit honores,
Et quidquid pulchri tota decoris habes.
Ille meum pectus iaculis transfixit acutis,
Victor et „Hanc habeas!” inde profectus ait.
Sic crucior patiorque graves in amore dolores
Inque meo crudum pectore vulnus hiat.
Inter et hic certe dolor est vehementior omnes,
Quod non concepto debeo amore frui
Cogor abire, morae nec quidquam restat; eundum est
Quo sors, quo fatum, res dominique vocant.
Raeteas Alpes, Athesim pontemque per Aenum,
Maestus et inde domus tecta relinquo tuae.
Respicio post terga tamen parvae procul urbis
Moenia et, ut redeam, moenia visa iubent.
Ter conatus eram temonem vertere terque
Obstiterat votis res peragenda meis.
O me infelicem! Pellor sic saucius a te!
Languenti quis opem, pharmaca quisve dabit?
Tu solo aspectu praecordia laesa benigno
Et posses tactu reddere sana manus.
Sed raperis propere rapiorque miserrimus Euro
Ocius et nostri est nulla medela mali.
Non mihi Philyrides nec item prodesse Machaon,

Nec poterit medicae Delius auctor opis.
Non, nisi te rursus videam, sanabor. At illa
Quando dies misero, quando erit illa dies?
Corpus abit solum; tibi mens animusque cohaeret,
Sensibus infixata est sic tua forma meis.
Felices igitur, firmo qui utuntur amore!
Durius incerto vivit amante nihil.

IN EFFIGIEM SUAM

Talis eram, postquam septem prope lustra peregi,
A patria Hispano pictus in orbe procul,
Hic, ubi Barcino Balearibus adiacet undis,
Sub Valeranis urbs celebrata undis.
Hoc ego, apud regem, qui nunc est caesar, Hiberum
Sarmatiae orator tempore regis eram.

SERVITUS INANIS

Qui servit pueri, senis et mulieris in aula,
A tribus his raro praemia digna feret.
In puero ratio non est; cum crevit, adultus
Praeteriti officii non solet esse memor.
Vita senis brevis est; delirat avarus, ab illo
Non aliud meritum spes nisi vana datur.

Est ingrata potens mulier; si mille per annos
Servieris, subito nota furore nocet.
Qui sapiens igitur, tribus hic service caveto!
Sic poteris vita liberiore frui.

HOSPES

1

Post tres saepe dies piscis vilescit et hospes,
Ni sale conditus aut sit specialis amicus.

HOSPES

2

Hospitii rector semper sit laetus ut Hector,
Ut Iob sit patiens utque Sibylla sciens.

DE PECUNIA

Scilicet uxorem cum dote fidemque et amicos,
Et genus, et formam regiam pecunia donat.

IN COPERNICI LIBELLUM EPIGRAMMA

Has artes teneris annis, studiosa iuventus,
Discito, mensuras quae numerosque docent!
Praemia namque feres suscepti magna laboris,
Ad caelum monstrant haec tibi scripta viam.
Qua patet immensis spatiis pulcherrimus orbis,
Si metas horum cernere mente voles;
Sidera vel quanam caeli regione vagentur,
Aeterni cursus quas habeantque vices;
Cur luna involvat caeca caligine fratrem,
Cur lunae usuram lucis et ille neget;
Venturos etiam casus quae fata gubernent,
Quas populis dades astra inimica ferant;
Haec si nosse voles, prius est doctrina tenenda,
Quam breviter tradunt haec elementa tibi.
Cumque hominum mentes, quae caelo semina ducunt,
Errent a patria sede domoque procul,
Haec doctrina ipsas terrena mole solutas
Caelesti reduces rursus in arce locat.

HENDECASYLLABI AD GEORGIUM SABINUM

1

Respondere tuis quidem vicissim
Cirrhæis numeris velimus, at nos,
Curis implicitos negotiisque
Ut semper fugiunt senes puellae —
Suetu destituunt favore Musae,
Quae dant Aonios probe liquores
His, qui saepuis otio fruuntur.
Quod, Sabine, tibi tuisque doctis
Asseclis sine livida favemus
Nota quodque diu geras sub illo
Felici pariter tenore vitam,
Cum Phoebæ fidibusque gratiosam
Optamus prope Nectoris senectam.

Nos hic continuo labore torquent
Imo in pectore cogitationes,
Quas res publica dat domusque nobis;
Unde rara quies sub hoc tumultu,
Quem fert tunbo frequens negotiorum.
Et si forte datur subinde duri

Qualiscumque remissio laboris,
Non durat; redeunt brevi prementes
Angores animum molestiores.

Verum quando subit superna rebus
Terrenis meditatio relictis,
Mens curis vacat et caret labore.
Haec sed stare nequit diu voluptas,
Ni iuste fuerit Deus rogatus.
Qui quamvis malefacta semper odit,
Non odit tamen ille paenitentes,
Sed clemens pater hic graves remittit
Noxas, dans veniam reis reversis.

Hac spe vivimus et laboriosam
Vitam ducimus. Haec tibi nota
Ut sit, scribimus ad fluentis Allae
Ripas, qui quoque Bregelam subintrat,
Ad vos unde fit auctior profusus.
Hos ergo hendecasyllabos minutos
Boni consule, mi Sabine, quaeso,
Non tuis similes Catullianis,
Qui dulces redolent salem ac leporem,
Cum multa simul eruditione.
Tot annis valeas salubriterque,
Quot versus facis elegantiores,
Quam sunt, quos ego cudo, praepeditus
Curis continuis negotiisque,
Vel quot gratus ager refert aristas,

Cum iam Sirius igneus calescit.

Quodsi versiculi parum plecebunt,
Quos ex tempore mittimus, volanti
Ascribes calamo, profectioni
Namque intendimus, ad graves ituri
Tractandum patriae vocantis actus.

2

Comptas floribus et rosis novellis,
Et terrae variis virentis herbis,
Quas hoc ver redolens reduxit orbi,
Nuper, docte, tuas, Sabine, Musas
Vultu vidimus obvias sereno
In nostro reditu fluentis Allae
Ad ripas, modulis simul canentes
Pimpleis resonans ab ore carmen,
Carmen, dulce, suave, perpolitum,
Quod nos exhilaravit ac refecit
Et post hoc iter omne, taediosum
Quod nobis fuerat, placens ademit.

Quare tot tibi gratias habemus,
Quot fert germina nunc humus tumescens
Hoc sub tempore, quo comas resumunt
Frongentes procul arbores in antris

Et nostris prope quae manent in hortis,
Quo iam celsa petunt Oreadesque
Pindi culmina gressibus citatis
Et quo nunc Dryades suas choreas
Impigroque gradu suas Napaeae
In pratis et agris aquisque ducunt.

Iam quaecumque videntur undiquaque
In campis vel in intimis virectis
Aut in vallibus, aut iugis in altis,
Rident omnia, cuncta laeta rident.
Hoc ut tempore, mi Sabine, festo
Quod sunt pollicitae tuae Camenae —
Quo iam singula gaudiis resultant
Et quo Spiritus affuturus ille,
Qui replet pia corda Christianis,
Certo creditur, huc velis venire,
A te poscimus, ac tui iugalis
Consortem thalami venire tecum.
Insiderus item, velimus, una
Ut tecum veniat vocatus hospes.

Pro Volsca tamen Anna sit Camilla,
Quae Turno tibi gessit in Latinos
Fidas suppetias deditque, quidquid
Sermonis Latti est politionis,
A caro patre, cuius es profunda
Factus splendidus eruditione,
Praeclarum quoque nactus es per orbem

Cum magno pariter favore nomen.
Scribenti modo fertur appulisse
Vestri nuntius huc ducis Borussi,
Est a quo mihi litteras amicas,
Pulsans ostia, redditurus. Illum
Dum sic excipio, recessit omnis
Conceptus calor atque me puellae
Solum Pierides statim relinquunt.

At curae redeunt molestiores.
Quas res publica dat, trahuntque longe
A coeptis numeris. In is morari
Quam gratum fuerit, tibi sit in te
Testis noster amor, sibi Sabinum
Promittens animo benigniore,
Quidquid scribitur, esse metiendum.
Quodsi forte licentia Catulli
Interdum vel et utimur Marulli,
Fit, cum copia largior negatur
Intento gravibus subinde rebus.
Si te versiculi parum disertis
Huc ducent, satis est. Vale venique!

3

Perlegi cupide tuum libellum,
Leporis, salis, eruditionis

Plenum, quem toties videre avebam.
Ex hoc ingenii libens acumen
Amplexus, numeros iocosque dulces
Transcurri; neque Pegasus volentem,
Quem clarum tibi stemma iussit esse
Caesar, praeterii, nec hoc, amicis
Quidquid Pierides tuae dicarunt.
Dignas hinc tibi gratias referre
Deberem siquidem, sed est supellex,
Scis, quam curta mihi, sub hac palaestra
Iam pridem qui Heliconidas reliqui.
Ingratus tamen esse nolo totus:
Si Lucretia nostra non placebit,
Quam mitto, veniam dabis; placere
Quod possit tibi forte, deinde mittam.

At patrocínio tuo tuisque
Doctis hendecasyllabis, Sabine,
Indignus fuit ille sordidatus,
Pro quo tot precibus simul profusis
Exposcis veniam, licet sit usto
Dignus stigmatē, contumax Iopas,
Qui tangens fidibus chelyn malignis
Infames voluit meos fideles
Cives reddere, dixerat fidem quos
Infregisse; docere quod nequibat.
Poenas ferre graves calumniator
Coram iudicio, quod ergo fugit,
Leges quas statuere, debuisset.

Quod porro quereris, gemis dolesque
Mortem coniugis optimique Bembi,
Tecum condolui, piis utrisque,
Orans, Manibus ut quies beata
Detur cum superis; et hanc utrisque
Nobis, quando vocabimur, petamus!
Nulli cedere nam solet propinquans
Cunctis terminus a Deo locatus.

EPITAPHIUM SIGISMUNDI REGIS

Sigismundus in hoc iacet sepulcro,
Quod vivens sibi provide paravit
Primus Sarmatiae potens feracis
Hoc rex nomine, quem Iagelliana
Ex magnis ducibus vetus propago
Gestis, iustitia fideque clarum
Produxit. Quibus et diu Polonos
Rexit magnanimos eosque multis
Auxit divitiis honoribusque
Et tot magnificis ubique passim
Structuris, ut in hac patescit arce,
In templis et item Deo dicatis.

Armis atque toga probe per omnes
Insignis procul inde nationes,
Veri cultur erat, tenax honesti

Et prudens, sapiens, pius, modestus,
In cunctis ratione semper usus,
Non praeceps neque concitus notatus.

Tandem transiit hinc bis octo lustris,
Ex hoc pondere corporis, peractis.
Sancte sicut in hoc agebat, hoc sic
Est tiam tempore mortuusque sancte,
Christus quo tumulum die reliquit,
Coniunctus superum beatitati.

HYMNOS

AD LECTOREM

Non novem sororibus,
Apollini nec hos paramus hymnos,
Ungula latex equi
Retectus hic non influit volantis.
Iste puncta continet
Cruenta Christi vulnerum libellus,
Passionis et crucis
Necem probrosam, quam subivit insons,
Huncque nuper editum
Piis damus lectoribus legendum.
Nil moramur impios
Eosque, qui probata cuncta temnunt.

Hoc rudi caractere
Satis pii factum sibi putabunt.
Auctor hic modestiae
Studens placere, nomen abdicavit,
Non pudore vel metu,
Sed arrogantia timens notari;
Nam nihil nisi sacrae
Crucis volebat institor videri.

LIBELLUS PROLOQUITUR

Ecclesiastico breves
Pro more versus hic vides,
Lector, boni quos consule
Et simplices non despice!

Fuco carent, non Aonis
Sunt fonte loti, non olent
Cirrhæ poeticum nemus,
Sed saucium Christi latus.

Hos si probe perpenderis
Et saepe cogitaveris
Poenas, quibus redemptus es,
Fortasse non fastidies.

Spondeus hic frequentius
Iambi locum pes occupans
Nec displicebit; est enim
His dimetris accommodus.

Lenis gradus demissius,
Ferocius citatior
Profertur, ergo lentior
Est substitutus crebrius.

Nemo modis pungentibus
Rabie litis perstringitur,
Sed hoc, cor ardens in Deum
Quod sublevat, depromitur.

AD CHRISTUM

Creator, Christe, machinae
Caelestis orbis inclute
Rerumque, quas complectitur,
Et quidquid illa clauditur!

Cum verbo cuncta feceris
„Fiat” dicens et iusseris
Constare certis omnia
Momentis facta tempora,

Humanum de limo genus
Finxisti terrae protinus,
Subdens hic nobis singula,
Quaecumque spirant vivida,

Ut te laudemus cum Patre
Et Spiritu pia prece,
In Trinitate sedulo
Unum Deum praeconio.

Nemo sed nostrum viribus
Hoc praestat praeditus suis,
Nobis si non affulseris,
Opem tuamque miseris.

Ut possint, orantes iuva
Ad teque cordis intima
Attolle, ne contagiis
Damnemur cum tot impiis!

Da castitatis normulam,
Da vitam nobis sobriam,
Ut rite nunc ieiunia
Observent nostra corpora!

In his tibi mens dedita
Tuis sit iussis subdita,
Ne nos subvertant crimina,
Ad inferos trahentia!

Multos iam pellit a tuo
Et a tuorum glutino
Carnis vorax edacitas,
Quam suggerit protervitas.

Hoc nostro qui nunc saeculo
Iacent captivi sub iugo
Monstrorum, quae palus putris
Sum antro continet Stygis.

Nos inde, Christe, libera
Ad teque sursum subleva,
Ut semper simus cum tuis
In arce caeli servulis!

AD CHRISTUM NOCTIS ET MATUTINO TEMPORE

O Christe, mortis senseras
Cum tempus, quod praefixeras,
Sopore depressos gravi
Amicos excitaveras.

Qui pressi maestitudine
Et nocturna formidine
Gravati, somno largius
Victi tristes indulserant.

Hos tecum sumens obviam
Ivisti turmis hostium,
Quorum dux Iudas osculo
Illis te spurco prodidit.

Interrogans quem quaerent,
Retro cadebant perfidi,
Vocis tuae potentia,
Caelesti vi perterriti.

Hinc permissi cum surgerent
Tibique vincla necterent,
Aurem Petrus servo secat,
Quem mox sanasti saucium.

Capi volens sic ductus es
Ad Iudaeorum praesules,
Consputus, caesus, turpibus
Affectus et conviciis.

Solus relictus asseclis
Fugatis probra plurima
Es passus, sannas et iocos,
Ac falsa testimonia.

Petrus, cui mens flagrans erat,
Te prosecutus, audiens,
Num de tuis esset, negat
Te ter, sicut praedixeras.

Hunc intuens flentem facis,
Condonans, quod deliquerat,
Suis plus aequo viribus
Infirmis qui confiderat.

Per haec tormenta, saeviter
Quae tota nocte pervigil
Afflictus toleraveras,
Clementer nos hic visites!

Ne desertores perdit
Ad hostes simus nec tibi
Iudae iungamur osculo,
Hoc adiumento fac tuo!

Sed ut Petiro da lacrimas,
Quae nostras culpas abluant;
Cor paenitens in sedulis
Tibi sit iunctum fletibus,

Veniam qui nobis impetrent
Tuisque iussis alligent,
In hac donec vita sumus,
Nos a te numquam separent! Amen.

AD CHRISTUM HORA DIEI SEXTA

Eductum cum te plurimae
Viris coniunctae feminae
Ad montium calvariam
Secutae sunt cum fletibus,

Conversus illis dixeras:
„Non flete me, sed liberos
Ex vobis natos!”, postera
Eis praesignans tempora.

Tandem sub ligni pondere
Protractus es gravissimae
Ad passionis terminos,
Urbi crudeli proximos.

Sub hora, cum meridies
Calesceret, sexta - quies
Dabatur nulla - vestibus
Exutus a tortoribus

In lignum, quod portaveras,
Volens proiectus horridum,
Clavis affixus per pedes
Manusque, mox sublatus es.

Tecumque latrones duos
Affixerant iuste reos,
Ut turpiore tollerent
Te morte sicque perderent.

Nomen tuum sanctissimum
Suprascriptum linguis tribus
Te testabatur omnium
Pendere rerum principem.

Orabas pro te nesciis,
Qui circumstabant, hostibus,
A Iudaeis multis probris
Affectus et blasphemiis.

Sinister latro te simul
Sic incessebat, hinc eum
Obiurgans alter expetit
Regni tui consortium.

Benignus cui promiseras
Eodem venturum die
Paradisi tecum per viam
Ad caeli summi patriam.

Astabat et Virgo Parens,
Cuius cor mucro perforans
Afflixit, cunctis maestior
Doloribusque plenior.

Illi Ioannes, qui tibi
Prae ceteris carus fuit,
Haerebat iunctus, tristibus
Madentes ambo lacrimis.

Cui Virginem commiseras,
Virgo quod esset; is suam
Hanc sumpsit in custodiam,
Hoc ante quod praevideras.

O Christe rex, ut scriptio
Crucis tuae te nuncupat,
Quo nullus est viventium
Orbis regum potentior,

Furcae tamen permiseras
Affigi te, praedixerant
Ut vates sacri, pro tuis
In te fide credentibus,

Humanum nempe quod genus,
Homo cum primus perdidit,
Secus nequivit in tuo
Nisi servari sanguine.

Amoris immensi tui
Quis explicet valentiam,
Quo pro saevis lictoribus
Poscebas ignoscentiam?

Et grassatori pendulo
Roganti, quae petiverat,
Pius dedisti, quem poli
Iunxisti contubernio.

Sic nobis paenitentibus
Et te vere quaerentibus,
Ut illis, mitis, subveni
Nec nos a te sinas trahi!

Iesu, per matris anxium
Dolorem, qui per viscera,
Quae te portarunt, transiit,
Tua nos salva gratia!

DE RESURRECTIONE

Christus, perpetuae salutis auctor,
Confractis Acherontis ampla claustris
Devicta retulit tropaea morte;
Ex qua vi propria Patris resurgens
Aeterni suboles redemit omnes
In fontis fidei lavatione,
Qui nomen fuerint suum professi.

Christus non moritur magis nec illi
Mors ultra dominabitur; subactam

Hanc nam morte sua tenet premitque,
Ut posthac nequeat nocere nobis,
Peccato quia mortuus revixit,
Vita perpete cum Deoque vivit,
Ut nos participes ea coronet.

Hymnis nunc simul ergo, Christiani,
Et laetis modulis pium sonemus
Carmen, quod triduo iacens sepultus
Surrexit, moriturus inde numquam,
Spem vitae miseris ferens perennis
Christus, perpetuae salutis auctor!

AD LIBELLUM

De turbatis nostris temporibus
Qua te praecipitas mente, libelle,
Linquens scriniolum, quod tibi clausum
Non parvo fuerat tempore, pergens
Ad terras, homines adque remotos.
Qui vix hospitio te reputabunt
Dignum, tot variis qui modo sectis
Inter se lacerant, quae vetus illa
Patrum religio condidit olim?

Saevis, nonne vides, cuncta sub armis
Quam sint invia per prata, per agros,
Turbatas et ab is esse vel urbes

Munitas, quod item nemo sit ausus
Fidentes per iter figere gressus?
Nusquam tuta fides! Plena timoris
Fervent compita, Mars saevit ubique,
Multos opposuit caesaris actis,
Quae feliciter his terminat annis,
Iusto subiciens ense rebelles.

Accedit, populi funere regum
In sese rabie corripuntur.
Hinc Galli trepidant hincque Britanni;
Et turbis nec ab is Sarmatis ora
Est immunis, et hoc propter utrumque
Regem, sic et eum, qui modo vita
Excessit pius et sanctus, eumque,
Qui vivus superest, rectius ut res
Regni dirigat et sceptrum gubernet.

Qualis Pannoniis sub recutita
Pax sit gente, liquet; qualis ubique
Vicinisque locis, quae vagus Hister,
Quae per dogma recens pestifer Albis
Et Rhenus gelidis alluit undis,
Quis nescit? Latium fertur et omne
Scriptis militibus promere signa;
Infestus Rhodanus, saevus Hiberus
Immitisque Tagus fustibus altis
Ferratisque globis, missilibusque
Armant mortiferis agmina multa.

Vix umquam fuerant tempora prisca,
Haec ut nostra, magis noxia totque
Turbis concita per bella, nocendi

Per multosque modos, nunc quibus orbis
Afflictus teritur. Quod meruerunt,
Quae committimus hic, crimina nostra.
Pura mente Deum quis colit? Aut quis
Sanctorum merito nomen honore
Profert? Quin temere saepe profanant
Multi, ludibriis afficiuntque.

Sancti dante Deo plurima possunt,
In quo cuncta vident, luminis eius
Illustres radiis; vota suorum
Ad summum referunt semper et augent,
Stantes ante thronum iudicis Agni.
Cui nos conciliant et sibi iungi
Orant, ut numerum compleat omnem,
Ex quo deciderat Lucifer ille,
Qui par esse suo mente volebat
Factori tumida, trusus ad imum
Cum multis sociis limen Averni.

Tales discipulos hic habet illos,
Sub panis specie nobile Christi
Qui corpus, simul et sanguinis undam,
Pro nobis fluidam, non venerantur.
Hanc et vituperant, quae pia nobis

Hunc panem genuit virgo parensque,
Haerentes vitiiis turpiter, omni
Pleni spurcitia cordis et oris,
Detrusum satanam sicue sequuntur
Recta flammivomum subtus ad Orcum.

Hos tu non metues, care libelle,
Et tot proveniunt quae mala passim
Attrittas misere per regiones?
Securum gradiens teque futurum
Confidis per iter, mille latronum
Quod nunc insidiis noscis ubique
Obsessum? Remane, donec abire
Hinc tutus poteris! Sed nihil ista,
Ut circumspicio, te remorantur,
Cum iam sarcinulis sis oneratus.

I felix igitur! Nulla nocebunt
Intentata tibi tela dolique,
Quin fers rubra tui stigmata Christi
Ac insigne crucis, quod procul hostes
Horrescunt Stygii, quotquot et illis
luncti sunt homines, impietatis
Cultores, tibi quod cedere coget
Sint utcumque licet tempora nostra
Tot infesta malis, obvia cuncta;
Signum nam crucis hoc omnia vincit.